

1875-1918

V stari gostilni na Zgornjem Rožniku (Cankarjev vrh) je od leta 1910-1917 živel slovenski pisatelj Ivan Cankar. V njegov spomin so ob 30. obletnici pisateljeve smrti, leta 1948 postavili bronasti doprski kip.

Cankarjeva kocka, spominsko obeležje pred Cankarjevim

domom v Ljubljani.

Osnovna šola Ivana Cankarja

TU SE
ŽIVEL IN DELAL
1899 1909 SLOVENŠKI
PEŠNIK IN PISATELJ

HIER
WOHNTE UND WIRKTE
1899 1909
DER SLOWENISCHE
DICHTER

IVAN CANKAR

SLAVIA VIENNENSIS

1951

OBČINA GEMEINDE VRHNIKA

2001

Književnost slovenske moderne 1899-1918

- **Nove literarno književne smeri
19. stoletju:**
 - **Naturalizem**
 - **Nova romantika**
 - **Simbolizem**
 - **Dekadenca**
- **Druga velika doba slovenske
književnosti.**

Simbolizem:

- **Umetnostna smer ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja, ki izraža duhovno dojemanje sveta zlasti s simboli.**

Simbol:

- **Je podoben besedi s prenesenim pomenom, le da seže globlje v vsebinska razmerja.**
- **Je pojav, dogodek ..., ki ga je mogoče dojeti šele v okviru celotnega konteksta.**

Osrednji predstavniki:

- **Dragotin Kette**
- **Josip Murn**
- **Ivan Cankar**
- **Oton Župančič**
- **Alojz Gradnik**
- **Izidor Cankar**

IVAN CANKAR

- Rodil se je Na klancu na Vrhniki, kot osmi otrok obrtniško-proletarske družine.
- Leta 1882 se je Cankar vpisal v osnovno šolo na vrhniškem hribu.
- Po maturi, ki jo je opravil leta 1896, je odšel na Dunaj študirat stavbarstvo. Kmalu si je premislil in se prepisal na slavistiko.
- Kot kraj njegove smrti beležimo Cukrarno v Ljubljani. Pokopali so ga na ljubljanskih Žalah v t.i. grobnici moderne, kjer so pokopani tudi Josip Murn, Dragotin Kette in Oton Župančič

Literarno ustvarjanje:

- Cankarjevo predstavljanje stvarnosti je izrazito subjektivistično.

- Vse je podrejeno pisateljevemu osebnemu pogledu na svet.

- Velik del Cankarjevega pripovedništva tvori **KRATKA PRIPOVEDNA PROZA.**

- **ZBIRKA ČRTIC: *PODOBE IZ SANI.***

ČRTICA:

- **kratek (liričen) leposlovni spis,**
- **pripoveduje o enem samem dogodku ali drobnem doživetju,**
- **avtor ne opisuje zaporedja dogodkov zelo natančno, ampak se bolj posveti čustvenemu razpoloženju,**
- **tudi pri bralcu skuša doseči čustveno razpoloženje,**
- **črtica je šele s Cankarjem dobila eminenten položaj**

PODOBE IZ SANJ:

- **zbirka črtic,**
- **enaintrideset kratkih pripovedi.**
- **Črtice niso urejene po kronološkem ali snovno-motivnem načelu, temveč po ideji:**
 - **od nemoči k upanju,**
 - **iz trpljenja v odrešenje,**
 - **iz žalosti v veselje.**

GOSPOD STOTNIK

- ***Alegoríja (prispodoba): prikazovanje abstraktnega v konkretni obliki.***
- **Stotnik pregleduje stotnijo in določa svoje vojake.**
 - **Vojaki - žrtve, stotnik - Smrt.**
- **Droben dogodek, na meji med možno resničnostjo in zamaknjenim videnjem.**

Časovni okvir:

- **Obdobje prve svetovne vojne 1914-1918.**
 - **Podobe iz sanj 1914-1917.**
- **Vpliv vojnih grozot na pisateljevo psihično počutje in posledično na literarno ustvarjanje.**

- **Za Cankarjeve črtice so značilni razmišljujoči uvodi, v katerih zastavi nek problem, ki ga kasneje utemelji.**

Sanje so podoba prave resnice.

- ***Sledi pripoved: mračna baladnost.***
- ***Stopnjevanje baladnosti:***
 - *megleno jesensko jutro,*
 - *s pajčevino prepreženo okno,*
 - *prekrito blatno dvorišče,*
 - *opis lika gospoda stotnika.*

Nemir in napetost rasteta in se stopnjujeta, dokler se stotnik ne obrne in opazovalec zagleda njegov obraz.

- Stotnik je Smrt, ki med vojaki neusmiljeno izbira najlepše in najmočnejše.

Kontrast: ŽIVLJENJE IN SMRT

SKOZI OČI SEVA ČLOVEŠKA DUŠA

- *... luč se je vžgala v zamolklih očeh ...*
- *... še glasneje so prepevale sinje oči ...*
- *... pesem je ugasnila v sinjih očeh ...*

Umetniško sporočilo

- **Obsodba vojne, ki je nekaj izrazito nečloveškega in protinaravnega.**
- Stotnik kot simbol vseobvladujoče smrti, ki ji je prva svetovna vojna omogočila žetev, kakršne zgodovina človeštva ni pomnila.

CANKARJANSKI MODEL ČRTICE

- **Temelji na lirskih sestavinah.**
- **Opusti dogajalno-zgodbeno podlago.**
- **Prevladujejo:**
 - **čustvene izpovedi,**
 - **premišljevanja,**
 - **razpoloženjski deli,**
 - **simbolne prispodobe,**
 - **sanjske konstrukcije.**